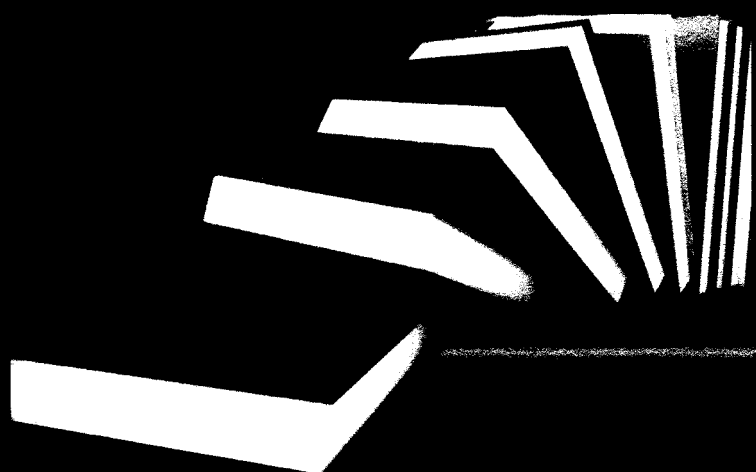

Київський університет імені Івана Огієнка,
Інститут педагогіки НАПН України

Збірник наукових праць
Педагогічна освіта:
теорія і практика

Випуск 8

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ**

Збірник наукових праць

**Педагогічна освіта:
теорія і практика**

Випуск 8

**м. Кам'янець-Подільський
2011**

УДК 371 (082)

ББК 74я43

П-24

Редакційна колегія:

Байбара Т.М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України;

Вашуленко М.С., дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України;

Головко М.В., кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України;

Дічек Н.П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії історії педагогіки Інституту педагогіки НАПН України;

Каньоса П.С., кандидат філологічних наук, професор, декан педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (головний редактор);

Карпалюк В.С., кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавчих дисциплін Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Кеба О.В., доктор філологічних наук, професор, проректор з наукової роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Конет І.М., доктор фізико-математичних наук, професор, начальник науково-дослідного сектору Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Мадзігон В.М., дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту педагогіки НАПН України;

Миронова С.П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методик дошкільної та початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Печенюк М.А., кандидат педагогічних наук, професор, заступник декана з наукової роботи педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (відповідальний секретар);

Попова Л.Б., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методик дошкільної та початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (заступник головного редактора);

Топузов О.М., доктор педагогічних наук, професор, заступник директора Інституту педагогіки з наукової роботи НАПН України;

Урсу Н.О., доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Рекомендовано вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 6 від 26.05.2011 р.)

Рекомендовано вченою радою Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 7 від 23.06.2011 р.)

Збірник наукових праць включено до Переліку наукових фахових видань України з педагогічних наук (Постанова Президії ВАК України від 26.05.2010р. №1-05/4)

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 15071-3643Р "Збірник наукових праць "Педагогічна освіта: теорія і практика" 24.04.2009р.

Збірник наукових праць "Педагогічна освіта: теорія і практика". — Випуск 8 — П-24 Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2011. — 408 с.

У науковому збірнику представлено статті сучасних досліджень у галузі вищої освіти, старшої, основної, початкової школи та дошкільця.

Для науковців, учителів, студентів.

УДК 371 (082)
ББК 74я43

© Автори статей, 2011

© Видавець ПП Зволейко Д.Г.,

оформлення, обкладинка, макет, 2011

<i>Воєвідко Л. М., Москавлюк О. М.</i>	
МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ	333
<i>Карпенко Т. П., Печенюк М. А.</i>	
ПРИНЦИПИ ТА ОСНОВНІ МЕТОДИ РОБОТИ СУМІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОНЦЕРТМЕЙСТРА І СТУДЕНТА-ВОКАЛІСТА	336
<i>Маринін І. Г., Олійник В. Ф.</i>	
УДОСКОНАЛЕННЯ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ОРКЕСТРОВИХ СОПЛІОК ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ СОПЛІКОВОГО ОРКЕСТРОВОГО ВИКОНАВСТВА В УКРАЇНІ	342
<i>Печенюк М. А., Федорова М. В.</i>	
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ХУДОЖНЬОГО СВІТОГЛЯДУ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	347
<i>Сеґеда Н. А.</i>	
ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ВІТЧИЗНЯНІЙ СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	352
<i>Ситник Т. М.</i>	
ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА СТУДЕНТІВ У КЛАСІ СОЛЬНОГО СПІВУ	358
<i>Ткаченко Т. В.</i>	
ЗВУКОВА КУЛЬТУРА МОВИ ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ	364
<i>Урсу Н. О., Підгурний І. С.</i>	
ФОТОХУДОЖНИК МИХАЙЛО ГРЕЙМ І ЙОГО РОДИНА	371
<i>Ярова М. В.</i>	
СПІВАЦЬКА ОСВІТА НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПОДІЛЛЯ ДУХОВНОГО СПРЯМУВАННЯ КІНЦЯ ХІХ ПОЧАТКУ ХХ СТ.	378
 РОЗДІЛ 5. МЕТОДИКА ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ І ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ	
<i>Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А.</i>	
СТАН СФОРМОВАНOSTІ ПІДХОДІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЗДОРОВЧОГО ЗМІСТУ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ ДОШКІЛЬНИКІВ І МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	385
<i>Депутат Н. І.</i>	
ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	390
<i>Лопатіна Г. О.</i>	
ХУДОЖНЄ СЛОВО ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	395
<i>Фасолько Т. С.</i>	
РОЗВИВАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	400

4. Печенюк М.А. Естетичне виховання засобами вокально-хорового мистецтва / Майя Антонівна Печенюк // Збірник наукових праць. Серія педагогічна. — Кам'янець-Подільський, 2007. — Вип. 13. — Кн. 2. — С. 170-173.
5. Ростовський О.Я. Методика викладання музики у початковій школі : навч.-метод. посіб. / О.Я. Ростовський. — 2 вид., доп. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2001. — 216 с.
6. Руденко Ю.Д. Концепція формування світогляду громадянина України / Ю.Д. Руденко // Освіта. — 1996. — 20 лист. — С. 8-9.
7. Стасюк М.В. Формування основ художнього світогляду учнів молодшого шкільного віку у процесі хорової діяльності: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 "Теорія та методика навчання музики і музичного виховання" / Марина Володимирівна Стасюк. — К., 2010. — 20 с.

Summary. In the article covers some aspects of the problem of formation bases of the artistic world-view in primary school children via choral activities. An author emphasizes the importance on importance of its formation and points out some methods and receptions of work, realization of which assist to effective development bases of the artistic world-view in primary school children.

Key words: bases of artistic world-view, primary school children, vocal and choral art, method.

УДК 378.123 : 005. 336. 5 : 78 (477)

Сеґеда Н. А.

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ВІТЧИЗНЯНІЙ СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто спрямованість інститутів безперервної професійної освіти на забезпечення професійного зростання викладача музичного мистецтва і виявлені фактори, які недостатньо відповідають особистісному смислу постдипломної освіти, що вимагає забезпечення її методичного і технологічного рівнів

Ключові слова: інституціоналізація, опитування, форми професійного розвитку, вільний доступ, зміст підвищення кваліфікації.

Сутність ідеї безперервної освіти у філософсько-концептуальному змісті полягає у розвитку здатності людини навчатись, діяти, сприймати дійсність адекватно суспільним, духовно-матеріальним, економічним відносинам, набувати різномістовного досвіду та робити його предметом перетворення в залежності від власного творчого потенціалу та умов середовища, що вмотивовують його актуалізацію.

Проблема безперервної освіти успішно розробляється в теорії освіти дорослих (андрагогіці), професійній педагогіці, психології праці, акмеології, що відбивається у науковому доробку. Функціональну структуру післядипломної освіти в Україні сьогодні становлять: спеціалізація і поглиблення знань, умінь та фахових навичок в межах спеціальностей за відповідними програмами; стажування, підвищення кваліфікації (систематичне оновлення та поглиблення професіоналізму не рідше один раз на п'ять років); перепідготовка (отримання нової спеціальності або освітньо-кваліфікаційного рівня); особливі форми [1, с. 25].

Для реалізації забезпечення професійного зростання педагога на інституціональному рівні, як стратегічного державного напрямку гуманітарної

політики в освітній практиці, створено систему післядипломної педагогічної освіти, діяльність якої зумовлена вимогою забезпечення виконання законів України про вищу освіту. Проаналізований нами зміст моделей безперервної освіти у вітчизняній мистецько-педагогічній галузі дає підстави стверджувати, що ідея цілісного оновлення виступає у якості транспарадигмального принципу безперервної освіти, зумовлюючи набуття викладачем музичного мистецтва властивостей цілісності, певної автономності, незалежності, формуванню світогляду і справжнього буттєвого призначення, але інститути безперервної педагогічної освіти виявляють проблему недостатнього забезпечення її реалізації, формування і розвитку індивідуально-професійного ресурсу, як феномену, який є дещо більшим, ніж сума освіт.

Мета статті полягає у з'ясуванні стану інституціонального забезпечення професійного зростання викладача музичного мистецтва у системі неперервної професійної освіти. Поставлену мету ми здійснювали відповідно до виокремлених соціальних (освітні установи), дидактичних (форми), професійних (програми) моделей. Для цього ми обрали кілька напрямів констатуючого аналізу.

1. Наявність інституціональної системи безперервної професійної освіти у практиці вітчизняної музично-педагогічній галузі.
2. Функціональність системи інституціональних установ, які забезпечують різні форми професійного розвитку викладача.
3. Аналіз забезпечення професійного зростання викладача музичного мистецтва в освітній реальності вітчизняних вищих навчальних закладів.
4. Аналіз змісту програм, які пропонуються для професійного розвитку викладача музичного мистецтва в педагогічній реальності вітчизняної післядипломної педагогічної освіти.

Реалізація окреслених напрямів спирається на обране у якості визначального тлумачення безперервної освіти, що дозволяє здійснювати її моніторинг, зокрема: розглянути систему безперервної освіти не лише як мережу установ, а як систему цілеспрямовано реалізованих індивідом стратегій підвищення свого освітнього рівня; включити у систему моніторингу інституціональні практики отримання освіти; вивчити систему безперервної освіти як послідовність дискретних освітніх стадій, ланцюг виходів і повернень в освітнє середовище; проаналізувати загальне і особливе в організації безперервної освіти викладача музичного мистецтва в окремих регіонах; перенести увагу із статистичних елементів системи безперервної освіти на її динамічні елементи (програми курсів та інші сучасні форми).

Система безперервної освіти в Україні містить інституціоналізовані і неінституціоналізовані форми, освітня діяльність яких носить формальний і неформальний характер. Сьогодні існують стандартизовані і не стандартизовані освітні програми, проте, державні стандарти другого і третього (магістр, доктор Ph) рівня вищої освіти в галузі музичної педагогіки на конвенційному рівні не зафіксовано; попит на отримання професійних знань і навичок в галузі музичного мистецтва і музичної педагогіки та їх розширення зумовлені необхідністю сертифікації та реалізуються в інституціоналізованому секторі безперервної освіти – додаткова музична освіта в позашкільних закладах, спеціальна освіта у коледжах, училищах, (художньо-виконавська – у музичних, музично-педагогічна у педагогічних, культурно-просвітницька – в училищах культури); вища професійна освіта – виконавця (музичні академії і консерваторії, інститути мистецтв), вчителя і викладача музичного мистецтва (факультети з напрямів підготовки “педагогіка” і “музичне мистецтво”, що діють при ВНЗ педагогічного спрямування); професії пов’язані з обслуговуванням музичного мистецтва як креативної індустрії – академія культури і мистецтв.

З метою вивчення функціональної дієвості інституціоналізованих форм підвищення кваліфікації викладача музичного мистецтва протягом 2009-2011 років проводилося опитування і анкетування, у яких взяли участь 308 викладачів

музичного мистецтва із стажем професійної діяльності від 5 до 55 років у вищих навчальних закладах, що спеціалізуються на професійній освіті музикантів та вчителів музичного мистецтва і 36 – представники схожих російських вищих освітніх музичних закладів.

Нормативну, законодавчу базу безперервної освіти на сучасному етапі визначають документи, які умовно згруповані за рівнем відповідності з суб'єктами їх видання: регламентуючи, внутрішньодержавні, муніципального рівня, суб'єктно-організаційного. Правову базу для розвитку безперервної освіти становить "Закон України про вищу освіту", (зокрема, Стаття. 10. Післядипломна освіта). До регламентуючих можуть належати міждержавні документи, комюніке, наукові висновки установ, державні концепції, тобто такі, що опікуються стратегічними державними дослідженнями. Правову базу для розвитку безперервної освіти викладача становить "Закон України про вищу освіту". Метою впровадження і дії державних законів є не тільки нормування діяльності соціуму, але й його розвиток, тому у подальшому констатуючому зрізі ми поставили завдання з'ясування дієвості законодавчо визначених умов безперервності і наступності в системі вітчизняної післядипломної освіти. Одним з методів виконання цього завдання було опитування суб'єктів професійної діяльності, у якому процентне співвідношення респондентів за кваліфікаційним рівнем склало – 42,3% кандидати наук, доценти, 33,3% викладачі, старші викладачі, 24,4% асистенти. На питання "Чи існує в Україні система підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу?" ми отримали наступні результати, наведені в таблиці (Таблиця 1).

Таблиця 1.

Обізнаність науково-педагогічних працівників у наявності системи підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів України (у %)

Кадровий склад опитуваних	Форма відповіді		
	так	ні	Не знаю
Кандидати наук, доценти	18,1	54,5	27,4
викладачі	62,5	12,5	25
асистенти	42,8	28,5	28,7

Інше запитання стосувалось безпосередньо функціонування в Україні системи безперервної професійної освіти викладача музичного мистецтва, на яке 37,6% опитуваних відповіли ствердно, 34,6% заперечили дієвість функціонування в Україні системи підвищення кваліфікації професорсько-педагогічних кадрів вищої школи, 25,4% – дали відповідь "не знаю".

Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні пропонує розглядати післядипломну освіту не тільки як систему підвищення кваліфікації та перепідготовки дипломованих спеціалістів, а і як форму освіти дорослих, виходячи з їх індивідуальних потреб у здобутті певних знань, виробленні навичок і умінь, особистісному і професійному зростанні. Метою післядипломної освіти є задоволення індивідуальних потреб громадян у особистісному та професійному зростанні а також забезпечення потреб держави в кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати посадові функції, впроваджувати у виробництво новітні технології, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства. Перепідготовка, спеціалізація, підвищення кваліфікації, стажування, інші форми фахового зростання, а також навчання в аспірантурі та докторантурі іноземних громадян здійснюється на підставі міжнародних угод та інших нормативно-правових актів в установленому порядку [2]. На законодавчому рівні визначення післядипломної освіти та відповідне

організаційне забезпечення демонструє функціонально-адаптивну орієнтованість і узагальнене тлумачення, що відповідає стилістиці текстів такого призначення. У Законі України “Про вищу освіту” Стаття 10. Післядипломна освіта – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду. Післядипломна освіта створює умови для безперервності та наступності освіти і включає: *перепідготовку* – отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду; *спеціалізацію* – набуття особою здатностей виконувати окремі завдання та обов’язки, які мають особливості, в межах спеціальності; розширення профілю (*підвищення кваліфікації*) – набуття особою здатностей виконувати додаткові завдання та обов’язки в межах спеціальності; *стажування* – набуття особою досвіду виконання завдань та обов’язків певної спеціальності. Післядипломна освіта здійснюється вищими навчальними закладами післядипломної освіти або структурними підрозділами вищих навчальних закладів відповідного рівня акредитації, в тому числі на підставі укладених договорів. З метою аналізу дії зазначених положень “Закону про вищу освіту” і Національної доктрини розвитку освіти [2] ми сформулювали в анкеті запитання, які дають можливість визначити форми професійного розвитку, які були використані викладачами (Таблиця 2) у педагогічній реальності.

Таблиця 2.

Особистий показник участі викладачів музичного мистецтва у формах безперервної педагогічної освіти

	Форма інституціонального забезпечення професійного розвитку	Показник особистої участі (у %)
1	магістратура	12
2	аспірантура	38
3	докторантура	4
4	стажування	12
5	методичний семінар	4
6	методологічний семінар	1,4
5	творча відпустка	0
6	ФПК	8
7	не проходили підвищення кваліфікації	20,6

З наведених показників видно, що творча відпустка як форма, що надає викладачу музичного мистецтва можливості самоосвіти, не використовується, а отже, не працює, як норма інституціонального забезпечення професійного розвитку. Науково-педагогічні інститути “доцента” і “професора” не привернули увагу опитуваних кандидатів наук, доцентів як форми професійного розвитку викладача музичного мистецтва. Натомість, інститут аспірантури і стажування є найбільш використаною формою професійного розвитку в системі безперервної професійної освіти викладача музичного мистецтва. Дуже низька продуктивність спрямованості на професійний розвиток викладача музичного мистецтва виявлена в оцінці ними методичного і методологічного семінарів.

Результативність педагогічної складової змісту навчання в аспірантурі на практиці теж не отримала достатнього вияву. Вивчені результати опитування вказують на слабку методичну діяльність з впровадження принципу наслідування наукових ідей, формування наукових шкіл кандидатами педагогічних наук, здатності “просувати” в академічному і професійному контексті досягнення в галузі педагогіки музичного мистецтва.

Ми зазначали, що у нашому дослідженні стану проблеми інституціоналізації безперервної професійної освіти викладача музичного мистецтва в опитуванні окремих питань брали участь колеги з різних регіонів Росії (Саратов, Москва, Санкт-Петербург, Воронеж, Ростов, Таганрог, Белгород), що дає можливість зробити порівняльний аналіз забезпечення вільного доступу до більшості діючих форм безперервної професійної освіти в Україні і Росії. Для цього ми поставили завдання оцінити рівень забезпечення вільного доступу до інститутів безперервної педагогічної освіти викладача музичного мистецтва (Таблиця 3).

Таблиця 3.

Оцінка рівня забезпечення вільного доступу до інститутів безперервної педагогічної освіти викладача музичного мистецтва в Україні та Росії

Інститути безперервної професійної освіти			Оцінка					
			5	4	3	2	1	0
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Аспірантура	Україна	27,8	32,7	7,25	2,9	7,25	
		Росія	22,2	36,1	25	16,7		
2	Докторантура	Україна	12,5	26,4	20,1	17,8	13	20,7
		Росія		30,5	41,7	27,8		
3	Стажування	Україна	15,4	24,5	18,7	22,1	6,3	13,5
		Росія	13,9	36,1	36,1	13,9		
4	Курси підвищення кваліфікації	Україна	18,8	27,9	32,7	11,5	5,8	3,3
		Росія	25	25	25	25		
5	Творче відрядження за ініціативою викладача	Україна	23	23,6	11,1	16,3	13,9	12,1
		Росія	25	27,8	36,1	11,1		
6	Участь в конференціях, семінарах	Україна	20,2	39,9	17,3	22,6		
		Росія	50	36,1	13,9			
7	Стажування за кордоном	Україна	5,7	11,5	12	16,8	40	14
		Росія	16,7	13,8	11,1	27,8		30,6
8	Перепідготовка	Україна	7,7	13,4	52	16,3	7,2	3,4
		Росія		36,1	25	16,7	22,2	

У аналізі відповідей ми звернули увагу на те, що викладачі з України висловлювали власну позицію більш диференційовано і у певних питаннях формулювали вкрай низьку оцінку окремих позицій анкетування, що ми оцінюємо як наявність суб'єктивної поведінки і відсутність соціофобій, факт активної професійної позиції у її висловлюванні, що ми вважаємо важливим демократичним досягненням нашої держави. Загальною тенденцією в оцінюванні вільного доступу до інститутів безперервної професійної освіти є привалювання демократичних підвалин в українському освітньому просторі, зокрема, це стосується докторантури, курсів підвищення кваліфікації, участі в конференціях. Але, вітчизняні представники науково-педагогічної спільноти також й частіше висловлювали дуже негативні оцінки забезпечення вільного доступу до стажування на Батьківщині і за кордоном, докторантури, творчого відрядження, що вказує на проблему задоволення освітніх потреб на інституціональному рівні безперервної педагогічної освіти.

Принцип розвитку, закладений в ідеї діяльності інститутів безперервної професійної освіти у продукті їх соціально-культурного функціонування виявляється непереконливо. Аналіз програм науково-теоретичного змісту окремих програм підвищення кваліфікації викладачів музичного мистецтва, які здебільшого не мають

завершеного видавничого оформлення, а декларуються у кафедральних звітах, недостатньої спроможній вирішувати проблему професійного зростання особистості викладача, регуляції засобів педагогічної реальності, призначених для динамізації особистісно-діяльнісних новоутворень після кваліфікаційного визнання протягом професійного шляху. Більшість з них спрямовані на підтримку соціального статусу, залишаючи не розкритими питання причин гальмування освітніх реформ у вищій музично-педагогічній освіті в силу особистісного фактору, слабкої внутрішньої мотивації професійного зростання та недостатньої сформованості компетенцій самоорганізації необхідних пізнавальних процесів, рефлексії психологічних та особистісних змін, що відбуваються з викладачем музичного мистецтва.

Вивчене становище інституціоналізації професійного розвитку викладача музичного мистецтва в системі вітчизняної безперервної педагогічної освіти демонструє відсутність адаптивних, відкритих, гнучких інститутів і технологій, які передбачають можливість достатньо швидкої професійної переорієнтації, підвищення кваліфікації, розширення меж присутності в професії, саморозвитку на будь-якому етапі професійного зростання; аспірантура, докторантура, підвищення кваліфікації належать до рекуррентної освіти, такої, яка переважно відбувається в інших відмінних від професійної діяльності умовах, що спричиняє тривалий (особливо для двох останніх) відхід від освітньої реальності, який для викладача музичного мистецтва у силу специфіки предмету викладання є деформаційним впливом на стан його виконавського апарату; потреба викладача музичного мистецтва в реалізації освітньо-професійної програми (траєкторії) гармонізації особистісного і професійного розвитку залишається без належного креативно-акмеологічного супроводу та відповідного дидактичного забезпечення.

Проведений констатувальний експеримент виявив суперечності між рецептурно-інформаційним підходом до змісту підвищення кваліфікації, післядипломної освіти і потребою освітнього процесу вищої школи у забезпеченні стійкої динаміки особистісних смислів педагогічної реальності, критичному і творчому ставленні викладача музичного мистецтва до власного досвіду, усталених рольових знань і умінь, лінійності традиційних професійних норм; між об'єктивною потребою викладачів музичного мистецтва у поповненні знання, підвищенні загальної культури і міждисциплінарного поліпрофесійного знання, розширенні меж попередніх кваліфікацій, набуття нових компетенцій, що конституює існування цієї системи мотивацій професійного зростання, та рядом факторів, які заважають розвитку безперервної педагогічної освіти ВММ як соціального інституту та виступають іншою складовою цих суперечностей. До таких ми відносимо: недооцінювання на конвенційному державному рівні руйнівного впливу на гуманітарний розвиток громадян відсутності системного забезпечення безперервної педагогічної освіти викладача музичного мистецтва; недостатня активність професійного середовища у забезпеченні цілісності особистісного і професійного розвитку викладача музичного мистецтва; утилітарне ставлення до педагогіки музичної освіти і музичного мистецтва, що згубно впливає на стійку мотивацію професійного зростання викладача музичного мистецтва; недостатні зв'язки змісту і процесу безперервної педагогічної освіти ВММ з педагогічною реальністю викладача музичного мистецтва; слабка орієнтація системи безперервної педагогічної освіти на врахування потреби у формуванні "третьої грамотності", яка сконцентрована у культурному зростанні людини; відсутність культуровідповідної концепції професійного розвитку конкурентоздатного викладача-трансфесіонала, фахівців і структур у ВНЗ-х, здатних професійно забезпечити креативно-акмеологічний супровід цих процесів.

У дослідженні адрагогічних, прасеологічних, акмеологічних засобів та відповідних гуманітарних технологій супроводу професійного зростання викладача музичного мистецтва треба спиратись на потснекласичне розуміння безперервної педагогічної

освіти як синергії різноманітних форм переробки інформації в особистісне знання шляхом нелінійного полілогу суб'єкта і об'єкта, суб'єктів у взаємооновлюючій співдії.

Систему безперервної професійної освіти ВММ ми вбачаємо у наявності двох підсистем: професійної підготовки, що формується у вищому навчальному закладі педагогічного спрямування або у спеціалізованому вищому музичному освітньому закладі із наявністю педагогічної спеціалізації та додаткової професійної освіти. Під останньою ми розуміємо освіту, спрямовану на розвиток творчих здібностей і культури особистості, підвищення кваліфікації і професійної підготовки педагога музичного мистецтва відповідно до освітніх програм на основі кваліфікаційних вимог до професії викладача вищої школи і посади науково-педагогічного працівника.

У системі безперервної професійної освіти викладача музичного мистецтва професійне зростання не має лінійного характеру професійного становлення, або становлення кар'єри, а зумовлене особистісним смыслом як опанування, так і спричинення динаміки професійних технологій галузі, інноваційної ініціативи оновленого професійного досвіду у форми оновлених норм професійної діяльності, необхідністю регулярно випробувати різноманітні сфери професії або музичних фахів протягом професійного життя. Перспектива досягнення цього гуманітарного ефекту професійного зростання необхідна у визначенні такого елементу художньо-педагогічної реальності, який мав би інтегративну природу додаткової професійної і поліпрофесійної освіти та забезпечував мотивацію континуума оновлення індивідуально-професійного ресурсу викладача музичного мистецтва стійку потребу реінтеграції викладача і професії.

Список використаних джерел

1. НАЦІОНАЛЬНА ДОКТРИНА РОЗВИТКУ ОСВІТИ від 17 квітня 2002 року N 347/2002. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/education/.../кпс>. 2. Післядипломна педагогічна освіта Україна: сучасність і перспективи розвитку: [наук. метод. посібник] / За заг. ред. В. В. Олійника, Л. І. Даниленко. – К. : Міленіум, 2005. – 230 с.

The author proposes the orientation institution of continual pedagogical educations for provisions professional increase the teacher of music art and discave the factors, which are not rather correspond for personality postdiploma's educations, which demand of his provisions for methodological and technological standart.

Key words: monitoring, institutorealizations, forms, legislature foundation continual educations, interrogation substance of postdiploma's educations.

УДК 784.9

Ситник Т.М.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА СТУДЕНТІВ У КЛАСІ СОЛЬНОГО СПІВУ

У статті визначаються найбільш ефективні шляхи вдосконалення виконавської майстерності співаків.

Ключові слова: кантилена, фразування, дихання, дикція, художній образ, співацька установка, свідоме, несвідоме, цільовий рівень, змістовий рівень.

Виховання співака у класі сольного співу є багатоплановим і надзвичайно відповідальним завданням. Найбільш складним у цій роботі є формування співацького голосу, або “вокальної школи” співака. Проблема полягає у тому, що багаторічне намагання до створення якогось єдиного методу виховання співаків не дає своїх